

دومین سمپوزیوم جایگاه تربیت

□ س - حسن زاده

● قسمت اول

بعد موکول می شود.

ساعت ۸ صبح روز سه شنبه ۱۴ آبان ۱۳۷۰ است و حسینیه ارشاد - با متانت همیشگی خود - پذیرای میهمانان دومین سمپوزیوم جایگاه تربیت در مقطع ابتدایی. بخشی از سالن سخنرانی به شرکت کنندگان اختصاص دارد و مسئولین و دست اندرکاران سمپوزیوم که از ساعتی قبل در محل حاضر شده اند در انتظار بقیه مدعوین اولین روز برگزاری را آغاز می کنند اینک پس از ماهها تلاش با اشتیاق و آمادگی به اجرای هر چه مطلوب تر برنامه ها می اندیشند.

طنین آوای خوش کلام الله مجید خبر از شروع برنامه افتتاحیه در ساعت مقرر می دهد. ظاهراً همه چیز آماده است: سالن، صحنه، دکور ساده و زیبای آن، پلاکاردهای خوش آمد گویی به مقام عالی وزارت و آیه الله امینی، سیستم صوتی و نوری، دوربین ها و بالاخره پلاکارد حاوی سخن نقر حضرت امام (ره) که (همچون سمپوزیوم گذشته) در جلوی صحنه می درخشد و همه حرفها را در یک کلام خلاصه می کند: «باید توجه کنند که بچه ها را از ابتدا خوب باریابورند که دانشگاه دیر است.»

پس از برنامه تلاوت کلام الله، دبیر سمپوزیوم ضمن خیر مقدم

همه ساله فرارسیدن هفته تربیت مجالی است تا مراکز فرهنگی و تربیتی، بویژه امور تربیتی آموزش و پرورش به اجرای برنامه هایی در جهت تبیین مسائل تربیتی و معرفی فعالیت های مربوطه بپردازند. سمپوزیوم «جایگاه تربیت در مقطع ابتدایی» نیز در دو سال اخیر از جمله برنامه های حوزه معاونت پرورشی است که با نظارت معاونت محترم پرورشی و همت و تلاش همکاران دفتر مشاوره و تحقیق برگزار شده است.

در این گردهمایی صاحب نظران و علاقه مندان به ایراد سخنرانی پیرامون مسائل مختلف در زمینه تربیت کودکان دبستانی که حاصل تحقیقات، تجربیات و مطالعاتشان است، می پردازند و فرصتی است برای کارشناسان، مدیران، معلمان، مربیان، دانشجویان رشته های ذربط و همه پژوهشگران تا از این خوان گسترده علمی و تربیتی به فراخور حال و مقتضای شغل و موقعیت خود توشه ای بگیرند.

اهمیت این حرکت فرهنگی ما را برآن داشت تا صفحاتی را به بحث پیرامون آن اختصاص دهیم. در این شماره گزارش سه روز برگزاری دومین سمپوزیوم به خوانندگان عزیز، بویژه آنها که موفق به شرکت در جلسات آن نشده اند تقدیم می گردد. بررسی مسائل مطرح شده و درج برخی مقالات به شماره های

گویی و اعلام برنامه طی گزارش کوتاهی از روند برگزاری سمپوزیوم، به اهداف این حرکت اشاره می‌نماید، سپس بیانات مقام عالی وزارت، آقای دکتر نجفی، حسن مطلعی بر این برنامه سه روزه است. ایشان ضمن گرامیداشت روز دانش آموز و روز مبارزه با استکبار جهانی و هفته تربیت و نیز تشکر از همه دست اندرکاران و شرکت کنندگان در سمپوزیوم اظهار امیدواری می‌کنند که نتایج ارزنده این گردهمایی جراحی باشد فراروی برنامه ریزان و کارشناسان امور تعلیم و تربیت بخصوص در دوره ابتدایی. ایشان عمدتاً به فشار کمیت‌ها و تنگناهای موجود، که در اغلب موارد پیشبرد کیفی برنامه‌ها را تحت الشعاع قرار می‌دهد اشاره نموده و آمارهایی در این زمینه ارائه می‌دهند از جمله: در سال ۷۰ - ۶۹ حدود نه میلیون و سیصد و هفتاد هزار دانش آموز ابتدایی داشته‌ایم که در مجموع رشد متوسط آنها در پنج سال گذشته ۶/۷ درصد یعنی بیش از دو برابر رشد جمعیت کشور است و از دلایل اصلی آن توسعه آموزش و پرورش در جاهایی است که قبلاً مدرسه و معلم وجود نداشته است. از طرفی میانگین تراکم دانش آموز به کلاس مرتباً افزایش پیدا کرده یعنی از ۲۷/۵ نفر در سال ۶۴ به ۳۰/۳ نفر در سال ۶۹-۷۰ رسیده که نشان می‌دهد ساخت فضاها و آموزشی متناسب با رشد جمعیت دانش آموزی پیش نرفته است. همچنین جمعیت واجب‌التعلیم که در سال اول پیروزی انقلاب، حدود ۷۹ درصد آنها تحت پوشش آموزش و پرورش بودند، طبق آخرین آمار به حدود ۸۹/۸ درصد رسیده است و این نقطه امیدی است در تعمیم آموزش ابتدایی در سراسر کشور و اجباری کردن آن. مسئله تکرار پایه هم از مسائل ما در همه مقاطع است که خوشبختانه در آموزش ابتدایی، مثلاً در سال ۶۹ - ۶۸ نسبت به چهار سال گذشته خود، ۳ درصد بهبود پیدا کرده است. از جمله اقدامات مؤثر در این زمینه برگزاری کلاسهای آمادگی یک ماهه در مناطق دوزبانه می‌باشد که در کاهش شکست تحصیلی بخصوص در کلاس اول مؤثر بوده است. از نظر وضعیت نیروها نیز حدود ۳۰۰ هزار نفر در بخش آموزش ابتدایی شاغل هستند که ۱۲/۴ درصد آنها حق التدریس و غیر رسمی می‌باشند و از این تعداد بیشترین درصد مناسفانه از مریبان پرورشی هستند.

با توجه به آمارهای مختلف و رشد دانش آموزی ۶/۷ درصد در ابتدایی، مشخص است که سیطره کمیت تا چه حد ما را تحت فشار قرار داده و تغییرات اساسی در کیفیت برنامه‌ها نیاز به چه بار عظیمی از فعالیت‌ها دارد. به هر حال باید در ارتباط با شأن و حیثیت و اهمیت این دوره سرمایه‌گذاری بیشتری شود. ما تلاشمان این بود که این دوره را بیشتر مطرح کنیم و معلمان را نسبت به آینده کاری‌شان امیدوارتر سازیم. الآن حدود

سی و شش هزار نفر از معلمان این مقطع دوره‌های کاردانی را می‌گذرانند و همین طرح کارانه را بصورت آزمایشی در سال ۷۰ فقط در دوره ابتدایی اجرا کردیم. انشاءالله مجموع فعالیت‌هایی که در کمیسیونهای مربوط به دوره ابتدایی در ارتباط با طرح تغییر نظام انجام می‌گیرد بتواند ما را هر چه زودتر به یک طرح جامع و واقع بینانه از تغییرات اساسی در دوره ابتدایی سوق بدهد.

* * *

پس از سخنان آقای دکتر نجفی، آیه‌الله ابراهیم امینی به عنوان اولین میهمان به ایراد سخن می‌پردازند. (شایان ذکر است طبق برنامه پیش بینی شده در ابتدای هر یک از سه روز برگزاری، یکی از صاحب نظران و پیش کسوتان تعلیم و تربیت که به ترتیب آیه‌الله امینی، استاد محمد تقی جعفری و دکتر علی شریعتمداری می‌باشند به ایراد سخن می‌پردازند.)

موضوع صحبت آیه‌الله امینی نقش و مسئولیت مدارس ابتدایی در تربیت کودکان و حل مشکلات اخلاقی آنها است که به فرازهایی از آن اشاره می‌کنیم: «کودکان دبستانی که بعد از گذراندن دوران جنینی و طفولیت و پیش دبستانی و بازه‌آوردی از اکتسابات مختلف تربیتی در اختیار مدارس قرار می‌گیرند دنیای دارند؛ اول اینکه اخلاق و آداب نیکی که از خانواده آورده‌اند حفظ و تقویت گردد و دوم اینکه نسبت به رفع مشکلات رفتاری آنها تدابیری اندیشیده شود تا هم این ناهنجاری‌ها تا سنین بالاتر ادامه نیابد و هم به دیگران سرایت نکند. بنابراین اگر این بچه‌ها کم سواد باریابند بد است اما اگر بد اخلاق باریابند بدتر است. تربیت این است که فرد نامتعادل را متعادل کنیم و در این راه اولین اقدام، شناخت علت و انگیزه ناهنجاریها و سپس برطرف کردن آن است و مسئله مهم در اصلاح کودک این است که خودش را متوجه آن اشکال و خواهان اصلاح سازیم.

هنرمبری و معلم این است که کودک را بشناسد و بتواند به او نزدیک شود و این خیلی مهم تر از سطح تحصیلات است. برای کار در مقطع ابتدایی باید افراد خاص با آموزشهای خاص و ضروری انتخاب شوند. شاید مهم‌ترین نکته این است که تربیت و اصلاح این بچه‌ها بدون ارتباط نزدیک و هماهنگی مستمر و همه جانبه خانواده و مدرسه امکان ندارد. و در هر صورت توجه و عمل به آیات و احادیث و احکام تربیتی اسلام می‌تواند ما را در نجات از این معضلات کمک نماید.»

* * *

ساعت از ۱۰ گذشته است که سخنرانی ایشان تمام می‌شود و فرصتی برای استراحت و پذیرایی حاضرین و بازدید از نمایشگاههای جانبی فراهم می‌آید. برخی از شرکت کنندگان با

ختم این جلسه فرصت را غنیمت شمرده و با جناب وزیر، که هنوز حضور دارند، مشغول گفتگو و طرح مشکلات خود هستند. اندکی درنگ می کنیم. مسائل اعم از شخصی و عمومی است و ایشان، با حوصله پاسخگوی یکایک آنها.

سالن را به قصد محوطه بیرون ترک می کنیم. در حیاط حسینیه دو چادر مجاور هم قرار دارد، که در یکی نمایشگاه «عکس ها و نکته ها» و در دیگری نمایشگاه «کتاب» برپاست. در دو قسمت محوطه نیز میزهایی برای پذیرایی از خواهران و برادران قرار گرفته که عده ای را به خود جذب کرده است. پس از مکثی کوتاه سری به نمایشگاه می زنیم. بازدید کنندگان تقریباً تمام فضای آن را اشغال کرده اند و غالباً با دقت مشغول مطالعه نوشته ها هستند. کل کار در دو قسمت است: نمایشگاه «...از دیدگاه تصویر» و «گذری به دورها». ترجیح می دهیم این بار تنها نگاهی سطحی داشته باشیم و در فرصتی دیگر با دقت بیشتر به آن بپردازیم. در بخش کتاب نیز قرار بود انتشارات مدرسه و

می شویم. می گویند: مدعوین ما را چند دسته تشکیل می دهند. اولین گروه از این افراد برخی از کارشناسان و مسئولین آموزش و پرورش از سطح کشور به همراه دومی برگزیده خواهر و برادر دوره ابتدایی از هراستان می باشند. گروه دوم برخی از استادان دانشگاههای خارج از تهران هستند و دسته سوم را افراد سخنران ما تشکیل می دهند که تقریباً نیمی از آنها از شهرستانها آمده اند و به همراه دو گروه قبل به عنوان میهمان ما محسوب شده و از همه نظر، سمپوزیوم پذیرا و میزبان آنهاست. علاوه بر افراد مذکور کلیه افرادی که پس از انتشار فراخوان مقاله در جراید، داوطلب شرکت بوده اند نیز به این نشست دعوت شده اند. همچنین در سطح شهر تهران سعی کرده ایم در حد امکان، از مراکز تربیت معلم، دانشگاهها، ادارات کل ستادی، مناطق و مدارس میهمانانی داشته باشیم. البته همچون سال قبل، امسال نیز مقدم کلیه فرهنگیان و علاقه مندان را که حتی بدون دعوت قبلی تشریف می آورند

• دکتر نجفی مقام عالی وزارت:

در سال ۷۰-۶۹ حدود ۷ میلیون و سیصد و هفتاد هزار دانش آموز ابتدایی داشته ایم که در مجموع رشد متوسط آنها در پنج سال گذشته ۶/۷ درصد یعنی بیش از دو برابر رشد جمعیت کشور است و از دلایل اصلی آن توسعه آموزش و پرورش در جاهایی است که قبلاً مدرسه و معلم وجود نداشته است.

هنر مربی و معلم این است که کودک را بشناسد و بتواند به او نزدیک شود و این خیلی مهم تر از سطح تحصیلات است. برای کار در مقطع ابتدایی باید افراد خاص با آموزشهای خاص و ضروری انتخاب شوند.

انتشارات تربیت برخی از آثارشان را به معرض نمایش و فروش بگذارند که تنها انتشارات مدرسه وعده اش را عملی ساخته است. زمان استراحت روبرو به اتمام است. به داخل حسینیه باز می گردیم. تعدادی از شرکت کنندگان در سالن سخنرانی جایگزین شده اند. وعده ای نیز در محوطه جلوی آن اجتماع کرده اند، برخی با یکدیگر و با مسئولین و کادر اجرایی سمپوزیوم مشغول گفتگو هستند. چهره ها در عین غربی، آشناست. رشته ای پنهان همه دلها و اندیشه ها را به هم گره می زند. همه درد آشنایند، و توجه و دلسوزی و مسئولیتشان نسبت به تعلیم و تربیت فرزندان این آب و خاک آنها را گردهم آورده است، از دور و نزدیک، از خراسان و خوزستان، از آذربایجان و سیستان، از کرمان و فارس و کردستان... و عموماً از تهران. تجمع مبارکی است، امید که نتایج پربرکتی نیز داشته باشد.

از یکی از مسئولین چگونگی دعوت میهمانان را جویا

گرامی می داریم.

پس از مراسم افتتاحیه، اولین جلسه سخنرانی های از پیش تعیین شده حدود ساعت ۱۰/۳۰ آغاز می شود و اولین موضوع دیدگاه حضرت امام خمینی (ره) در زمینه تربیت کودک است که توسط یکی از اعضای موسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام ارائه می گردد.

قابل ذکر است برنامه سخنرانی های سمپوزیوم - منهای مراسم افتتاحیه و اختتامیه - در شش جلسه صبح و بعد از ظهر گنجانیده شده که در هر یک چند سخنرانی انجام می گیرد. ضمناً در هر یک از جلسات سه تن از استادان و صاحب نظران به عنوان هیئت رئیسه، بر جریان ارائه مباحث نظارت می کنند که در پایان هر سخنرانی در صورت ضرورت و صلاحدید تذکراتی پیرامون آن ارائه می شود. دبیر سمپوزیوم عضو ثابت این هیئت و دو عضو دیگر در هر جلسه متغیر می باشند.